



Laupäev, 28. september 2024

INNUSTAV JA HARIV AJAKIRI

Hedi-Liis Toome / 28. sept. 2024 / Teater

*Arvustus. **Hedi-Liis Toome:** kes tahab saada surematuks? “Surematud”*



"Surematud". Virge Viertek

Teatrigrupp Ekspeditsioon läheb lavastaja Marianne Kõrveri juhtimisel tõelisele uurimisretkele, otsima surematust. Lavastaja peamisteks kaaslasteks sellel teekonnal on näitlejad Mari Abel ja Katariina Tamm ning dramaturg Taavi Eelmaa. Küsimusele igavesest elust on Kõrver lähenenud humoorikalt, isegi irooniliselt.

Lavastus: "Surematud". Lavastaja Marianne Kõrver, dramaturgid Marianne Kõrver ja Taavi Eelmaa. Kostüümikunstnik Kris Lemsalu, helilooja Lauri-Dag Tüür, valguskunstnik Kristjan Suits, videokunstnik Emer Värk. Näitlejad Mari Abel ja Katariina Tamm. Esietendus 30. augustil. Teater Ekspeditsioon

Lavastuse avastseen – epiloog – toimub lavakardina ees. Rõõmsad video-podcast'i juhid Pille Titanic (**Katariina Tamm**) ja Kärol Hindenburg (**Mari Abel**) tutvustavad oma ilusaates erinevaid tooteid, mis peaksid aitama naisterahval noor püsida: näiteks "antioksidantset pritsivat toataime, mis puhastab õhku ja mõjub vananemisvastaselt", või huulepulka, mis "mõjutab peale kandes hormoonsüsteemi ja pikendab naiste fertiilsusiga kuni kümme aastat". Feministlik kriitika tänapäevase noorus- ja ilukultuse pihta on selge ja isegi plakatlik. Tõepoolest, praegusel ajal pole kerge olla vananev naine. Lugege kasvõi paari aasta tagust Eesti Päevalehe artiklit "Kuidas ma nähtamatuks muutusin?", kus 55-aastane naisautor võrdsustab end 85-aastasega ja ütleb, et temast vaadatakse avalikus ruumis lihtsalt mööda. Kuigi kõik naised muidugi võiksid või vähemalt peaksid tänapäevaste iluideaalide valgel püüdlema 55-aastaselt välja näha nagu Jennifer Lopez või 86-selt nagu Jane Fonda, võin enda põhjal öelda, et see pole päriselt siiski realistlik.

Lavastuse käivitav jõud on seega just naiste soov saada surematuks (ja jääda ka seeläbi nooreks?), kuigi olemuselt pole surematuseiha ju mingi naiselik kapriis. Surematusest on unistatud sajandeid, isegi tuhandeid aastaid. Eriti praegusel ajal, kus valitseb nooruse ja igavese elu kultus ning isegi teatud konsensuslik üksmeel, et ühel hetkel lähitulevikus on kindlasti meditsiiniliselt võimalik elamisväärselt aega pikendada, on küsimus surematusest vägagi aktuaalne. Lisaks on vältimatu elusündmus (!) nagu surm saanud uusi tähendusvälju, kui ka aasta või paar hiljem on meie hulgast lahkunule võimalik Facebooki seinal jätkuvalt sünnipäeva puhul õnne soovida. Sotsiaalmeedia võib mingit liiki surematuse seega tagada.

Igal juhul selgub lavastust edasi vaadates, et küsimus naise surematusest ei ole kattevari feministlikule kriitikale, vaid lavastuses tegeldakse ikkagi laiemaalt iroonilis-naljakas ja kohati filosofoerivas võtmes surematuse üle arutlemisega. Selline perspektiivi nihkumine võib olla taotluslik, aga tekitab segadust, milline vastuvõtustrateegia vaatajana valida.

Kohtumine surematutega

Lavastuse põhiosas suunab Kuu (videopildis **Taavi Eelmaa**) Surematuse jõel sõudvad Pille ja Käroli läbi värava, mille taga kohtutakse inimestega, kes on elu jooksul erinevatel sisemistel ja välistel põhjustel püüelnud surematuse suunas. Nii astuvad publiku ette Katariina Tamme kehastuses paavst Innocentius VIII, krüptovaluuta *bitcoin*'i anonüümne eestkõneleja Satoshi Nakamoto ja moekunstnik Karl Lagerfeld (kes, muide, meenutab Lembit Ulsaki kehastatud Nõunikku telelavastusest "Lumekuninganna"). Mari Abel aga muundub meheks, kes radioaktiivsuse mõjul Nõukogu Liidus helendama hakkas, ja hiigelsuureks beebiks Jean Gauntiks, kellest sooviti kasvatada surematut last, hoides teda eemale kõigist meelemürkidest ning teadmatusest haiguste ja surma olemasolust. Abeli viimane ümberkehastumine on mööda lava ringiroomavaks Eesti folkloorist pärit koidumõrsjaks. Selle tegelaskuju kaudu tuuakse välismaiste surematute kõrvale ka eestlaslikku surematust. Lisaks niisama vestlemisele peavad Kärol ja Pille igalt tegelaselt saama ka parooli, mis võimaldab neil "päriselt kohale jõuda".

Kuigi näitlejannad on laval võrdsed partnerid, tõuseb veidi rohkem esile tippvormis Mari Abel. Kasutades oma kahte eriomast väljendusvahendit – häält ja plastikat – nauditavalt ning kaasahaaravalt, tõmbab ta oma sugestiivsusega kaasa ka juhul, kui tegelase olematus muidu kättesaamatuks või kaugeks jääb.

Film vs. teater

Marianne Kõrver on esmalt filmirežissöör ning see tuleb "Surematutes" esile. Ühelt poolt tehakse sisulisi vihjeid erinevatele filmidele (näiteks "Hulk" või "Rosemary's Baby"), teisalt avaldub filmilikkus ka vormis. Kõrver on iga kohtumist surematuse poole püüdlejaga näinud omaette stseenina. Stseenide üleminekud on jäänud aga kokku monteerimata. Lisaks ei aita sujuvale stseenide vahetusele kaasa muidu igati efektsed **Kris Lemsalu** kostüümid, mille vahetamine lava taga tundub lihtsalt liiga palju aega võtvat.

Eelintervjuus rahvusringhäälingule ütleb Kõrver, et lavastust ette valmistades selgus, et umbes 90 protsenti surematuse poole püüelnud lugude peategelastest olid mehed. "Surematud" näitab vastukaaluks, et "ka naistele ei ole surematuse teema võõras ja ka nemad soovivad surematuks saada". Siiski ei ole lavastus otseselt naisi võimestav, vaid edastab pigem sõnumit, et kui see on surematust, siis surematust võiks ka olemata olla.



EDASI.ORG

EDASI VÕTAB VASTU
UUSI LUGEJAJAID!

Tutvumine ja katsed sept-okt:
iga päev **1 artikkel tasuta**
lugemiseks!

Hakka tellijaks nüüd: edasi.org/pusitellija,
saad targemaks ja säästad **15%!**



Hedi-Liis Toome

edi-Liis Toome on teatriuurija; Tartu Ülikooli teatriteaduse lektor ja sihtasutuse Eesti Teatri Festivali tegevjuht. Loe artikleid (5)